

УДК 37:378.1.14

DOI <https://doi.org/10.31392/2311-5491/2019-68.7>

Буданова Л. Г.

ІНОЗЕМНІ МОВИ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Розглянуто сучасний стан у системі підготовки майбутніх фахівців фармацевтичної галузі та тенденції у вивченні іноземних мов, вимоги до професійної підготовки випускника та його особистісних якостей. Зазначено, що метою навчання іноземним мовам у вищих навчальних закладах є досягнення рівня, достатнього для практичного використання іноземної мови в майбутній професійній діяльності. Дисципліни “Іноземна мова” та “Іноземна мова за професійним спрямуванням” за своєю метою є інтегративними, а за предметним змістом – міждисциплінарними, вони мають сприяти розширенню освітнього кругозору студентів, соціалізації особистості майбутніх спеціалістів, підготовці їх до життя в умовах багатонаціонального та полікультурного сучасного світу.

Іноземні мови в системі підготовки майбутніх фахівців забезпечують гармонійну взаємодію фахівця фармацевтичної галузі з глобалізованим інформаційно-технологічним суспільством, уміння орієнтуватися в загальнокультурному та духовному контексті сучасного суспільства, здійснення діалогу культур.

Ключові слова: іноземна мова, іноземна мова за професійним спрямуванням, фармацевтична галузь, стан, підготовка.

Якісні зміни в характері міжнародних зв'язків нашої держави та їх розширення, інтернаціоналізація всіх сфер суспільного життя робить володіння іноземною мовою нагальною необхідністю практичної та інтелектуальної діяльності людини. Це стає суттєвим фактором соціально-економічного, науково-технічного й загальнокультурного прогресу суспільства і вагомим способом міжнародної інтеграції. Все це підвищує статус іноземної мови як загальноосвітнього і професійного навчального предмета в закладі вищої освіти. Отже, іноземні мови в системі підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти враховують мовну політику Ради Європи. Україна дедалі тісніше співпрацює з європейським співтовариством у різних напрямках, адже зв'язки з країнами Європи набувають все більшого значення. Слід також відзначити, що вивчення англійської мови (яка є мовою міжнародного спілкування), французької, німецької та інших європейських мов є пріоритетним у нашій країні.

Мета статті – розглянути сучасний стан у системі підготовки майбутніх фахівців фармацевтичної галузі та тенденції у вивченні іноземних мов, вимоги до професійної підготовки випускника та його особистісних якостей.

Політика країн Європи в галузі іноземних мов спрямована на заохочення лінгвістичної та культурної співпраці країн-учасниць для досягнення більшої згуртованості європейського співтовариства. Зростаюча необхідність спілкування громадян у багатонаціональній Європі, незважаючи на культурні та мовні відмінності, вимагає підтримки компетентних органів на всіх рівнях освіти. Тому Рада Європи разом із Радою Культурного Співробітництва (СОССА) протягом декількох років розробляє проекти в галузі сучасних мов, а також проводить конференції, семінари та інші заходи, спрямовані на вирішення цієї проблеми. Відповідальними за здійснення мовної політики в Раді Європи є Секція сучасних мов у Раді Культурного Співробітництва і Європейський Центр Сучасних Мов.

Ключовим поняттям концепції вивчення іноземних мов у європейських країнах є “поріг комунікації”, а методичними орієнтирами – правильна вимова і сучасне розмовне мовлення. Вивчення іноземної мови, таким чином, виходить за межі педагогіки і набуває важливого політичного значення. Йдеться про переорієнтацію з оволодіння граматичними структурами на оволодіння живою мовою.

Соціально-економічний, науково-технічний і загальнокультурний прогрес, як відомо, висуває нові вимоги до професійної підготовки фахівців. Так, у 2016 році в Україні стартувала національна програма популяризації іноземних мов “Україна speaking”, метою якої є посилення уваги до вивчення англійської мови, а також переорієнтація інформаційного простору на англійську мову в усіх сферах діяльності. Система вивчення іноземних мов у нас побудована таким чином, що після школи чи університету люди знають граматику, вміють читати, наприклад, англійською, але не можуть цією мовою спілкуватися.

Україна speaking – це національний план дій, що координується ініціативою GoGlobal та втілюється спільно з партнерами, які підписали маніфест – відкриту пропозицію об'єднати зусилля з метою реалізації проєктів у межах глобальної кампанії. Одним із компонентів кампанії “Україна speaking” є введення нових стандартів вивчення та оцінювання в системі середньої та вищої освіти. До 2020 року ініціатива GoGlobal ставить такі цілі:

- 100% державних службовців категорії А будуть розмовляти однією з офіційних мов консульства Європи;
- 75% випускників старшої школи будуть розмовляти двома іноземними мовами;
- 20% українців вільно володітимуть англійською мовою (2015 року цей відсоток становив 7%, згідно з опитуванням British Council. До 2020 кожен п'ятий українець повинен вільно володіти англійською).

Отже, сучасний стан популяризації іноземних мов з тенденціями, що означилися в їх вивченні, висуває нові вимоги до професійної підготовки випускника та його особистісних якостей. Серед значущих – глибокі

професійні знання та вміння, здатність до їх широкого використання, комунікабельність, готовність до самовдосконалення, творча активність. Конкурентоспроможність сучасного спеціаліста визначається не тільки його високою кваліфікацією у професійній сфері, але й готовністю вирішувати професійні завдання в умовах іншомовної комунікації.

Оскільки навчальні дисципліни “Іноземна мова” та “Іноземна мова за професійним спрямуванням” за своєю метою є інтегративними, а за предметним змістом – міждисциплінарними, вони мають сприяти розширенню освітнього кругозору студентів, соціалізації особистості майбутніх спеціалістів, підготовці їх до життя в умовах багатонаціонального та полікультурного сучасного світу. Іншомовне спілкування стає суттєвим компонентом майбутньої професійної діяльності спеціаліста, через що значно зростає роль дисциплін “Іноземна мова”, “Іноземна мова за професійним спрямуванням” у системі підготовки фахівців загалом та майбутніх фармацевтів зокрема.

Науковці [4; 6–8], проаналізувавши існуючі підходи до навчання іноземної мови в системі вищої освіти та провівши дослідження з проблеми мовної підготовки спеціаліста, довели те, що гуманітарна підготовка випускника закладу вищої освіти в цілому та мовна освіта зокрема не повною мірою відповідають потребам суспільства та особистості, не дозволяють спеціалісту вирішувати професійні завдання з належною якістю та задовольняти особисті потреби в іншомовному середовищі.

Сьогодні постає завдання не тільки оволодіти навичками спілкування іноземною мовою, але й набути спеціальні знання за фахом. Підготовка майбутніх фахівців полягає у формуванні таких комунікативних умінь, які б дозволили здійснювати професійні контакти іноземною мовою в різних сферах та ситуаціях. Під “сферою спілкування” розуміємо сукупність однорідних комунікативних ситуацій, що характеризуються однотипністю мовленнєвого стимулу, взаєминами між комунікантами та обстановкою спілкування. Іншомовне спілкування може відбуватися як в офіційній, так і в неофіційній формах, у процесі індивідуальних і групових контактів, у вигляді виступів на конференціях, під час обговорення проєктів, обміну досвідом з іноземними педагогами, складанні листів тощо.

Як відомо, метою навчання іноземним мовам у вищих навчальних закладах є досягнення рівня, достатнього для практичного використання іноземної мови у майбутній професійній діяльності.

Студент навчального закладу вищої освіти має бути спеціалістом, який уміє спілкуватися іноземною мовою, але, як відомо, кількість аудиторних годин не дозволяє викладачу досягти бажаного результату. За такої кількості годин студенти більшою мірою мають працювати самостійно, що, з урахуванням специфіки предмета, не є ефективним. Тому необхідна колективна робота – у групі, у команді, тощо. Зрозуміло, що грамотно та правильно викладати свої думки можна навчитися передусім у процесі живого спілкування.

Вивчення мови вимагає засвоєння великої кількості термінів, спеціальних понять, необхідних майбутньому педагогу. Але за час, відведений на вивчення іноземної мови у закладі вищої освіти, неможливо оволодіти всією термінологією, тому дуже важливим є розвиток у студентів навичок роботи зі спеціальними словниками, глосаріями, довідниками за фахом.

На думку Н. Д. Гальскової [1], у зміст навчання іноземної мови слід включати: сфери комунікативної діяльності, теми та ситуації, мовленнєві дії та мовленнєвий матеріал, що враховують професійну направленість студентів; мовний матеріал (фонетичний, лексичний, граматичний, орфографічний), правила його оформлення та навички оперування ним; комплекс спеціальних (мовленнєвих) умінь, що характеризують рівень практичного володіння іноземною мовою як засобом спілкування, в тому числі інтеркультурних ситуацій; систему знань національно-культурних особливостей та реалій країни, мова якої вивчається.

Сутність професійно-орієнтованого навчання іноземної мови полягає в його інтеграції зі спеціальними дисциплінами з метою отримання додаткових професійних знань і формування професійно значимих якостей особистості. Професійно-орієнтоване навчання передбачає процес викладання іноземної мови в закладі вищої освіти, орієнтований на читання літератури за фахом, вивчення професійної лексики та термінології, а останнім часом – і на спілкування у сфері професійної діяльності.

Одним із напрямів програми навчання іноземних мов у закладах вищої освіти є спрямованість на спеціалізацію та майбутню професійну діяльність студентів [2]. Відповідаючи радикальним змінам, що здійснюються в національній системі вищої освіти в Україні, що були започатковані процесом інтеграції країни в європейський простір вищої освіти, навчальні програми іноземних мов спрямовані на “формування у студентів професійної мовної компетенції, що сприятиме їхньому ефективному функціонуванню у культурному розмаїтті навчального та професійного середовища” [2].

Отже, національний стандарт вивчення іноземних мов характеризується пошуком таких новітніх підходів і методів навчання іноземних мов в умовах гуманізації освіти, реалізація яких виводить майбутніх фармацевтів на міжкультурну взаємодію.

На думку В. О. Сенченко [3], метою навчання іноземній мові є оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації для успішного виконання подальшої професійної діяльності. У даному випадку йдеться про комунікативність як основний компонент навчання, що визначає кінцеву мету навчання іншомовного спілкування – набуття студентами комунікативної компетенції в усному і писемному мовленні, тобто здатності міжкультурного іншомовного спілкування в залежності від конкретної ситуації. Тому є актуальним розвиток навичок роботи зі словником, що сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетенції студентів-

майбутніх учителів, тобто вміння правильно використовувати іноземну мову у відповідних реальних комунікативних ситуаціях.

Комунікативну компетенцію студента можна розглядати як здатність здійснювати мовленнєву діяльність через реалізацію комунікативної, мовленнєвої поведінки на основі фонологічних, лексико-граматичних, соціологічних і країнознавчих знань та навичок відповідно до різноманітних завдань і ситуацій спілкування [8].

Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ ст.) передбачає формування національно-мовної особистості, яка володіє даром слова – усного, писемного, умінням вільно, комунікативно виправдано користуватися мовними засобами під час сприйняття, створення висловлювань у різних сферах, формах і стилях, жанрах мовлення, тобто забезпечення її всебічної мовленнєвої компетенції (Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). За визначенням лінгводидактичного словника, компетенція – це сукупність знань, навичок і вмінь, що формуються в процесі навчання тієї чи іншої дисципліни, а також здатність до виконання певної діяльності.

Факт входження України 1996 року до Ради Європи визначає необхідність погодження освітніх стандартів України з загальноєвропейськими освітніми стандартами.

Рада Європи висунула та активно підтримує концепцію європейської освіти, що заснована на ідеї “спільного європейського дому”. Її ідеологи виходять із того, що Європа – це спільнота, яка має спільні духовні витoki і цінності. І, відповідно, європейський світогляд має ґрунтуватися на знаннях європейської спадщини, спільного історичного шляху протягом двох тисячоліть. Провідним інструментом об’єднання націй визнано мову [6].

Стосовно загальних підходів до проблеми мови в Європі стратегічним спрямуванням мовної політики на континенті є мультилінгвальність із перспективою оволодіння кожним європейцем трьома і більше мовами. За цих умов учитель іноземної мови стає одним із найбільш затребуваних, дисципліна “Іноземна мова професійного спілкування” – у всіх типах закладів освіти – однією із пріоритетних.

Європейський стиль мовної освіти передбачає два різновиди мовної компетенції у сфері вивчення іноземної мови: лінгвістичну та комунікативну.

Як відомо, лінгвістика – це наука про мову. Лінгвістична компетенція – це здатність вибудовувати граматично правильні форми й синтаксичні конструкції, а також розуміти змістові відрізки мови та використовувати їх у тому значенні, в якому вони використовуються носіями мови. Лінгвістична компетенція є основним компонентом комунікативної компетенції. Без знання слів і правил формування граматичних форм та побудови осмислених фраз неможлива комунікація [7].

Комунікативна змістова лінія спирається на мовленнєву діяльність, вироблення умінь аудіювання, читання, говоріння, письма.

Оскільки іноземна мова має безпосереднє відношення до сучасного життя, то завдання викладача іноземної мови полягає в тому, щоб дати студентам як майбутнім фахівцям фармацевтичної галузі не тільки мовну підготовку, а й зорієнтувати їх у практичному використанні іноземної мови в техніці (працюючи з комп’ютером), науці (статті, монографії), і таким чином вивчати мову для життя й професійної діяльності.

Висновки. Отже, беззаперечною є роль іноземної мови з її інтегративним характером вирішення об’єктивно сформованої проблеми адаптації студента до нових умов інформаційного глобалізованого суспільства, оскільки разом із практичними завданнями з опанування іноземними мовами, зокрема формування іншомовної комунікативної компетенції, іноземні мови в системі підготовки майбутніх фармацевтів акумулюють у собі значний загальноосвітній, виховний та розвивальний потенціал, спрямований на підвищення рівня загальної та професійної культури, культури мислення, комунікації, готують до міжкультурної комунікації, адже в процесі опанування іноземних мов студентам доведеться проникнути в іншу систему цінностей та життєвих орієнтирів, інтегрувати власну картину світу, власне світосприймання. Інакше кажучи, іноземні мови в системі підготовки майбутніх фахівців забезпечують гармонійну взаємодію фахівця фармацевтичної галузі з глобалізованим інформаційно-технологічним суспільством, уміння орієнтуватися в загальнокультурному та духовному контексті сучасного суспільства, здійснення діалогу культур.

Використана література:

1. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранному языку : пособие для учителя. Москва : АРКТИ – Глосса, 2000. 165 с.
2. Програма з англійської мови для професійного спілкування / колектив авторів: Г. С. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнко. Київ : Ленвіт, 2005. 119 с.
3. Сенченко В. О. Формування іншомовної комунікативної компетенції студентів вищих технічних навчальних закладів. *Гуманізм та освіта* : електронне наукове видання матеріалів VIII міжнародної науково-практичної конференції. 2006. URL: <http://www.comf.vstu.vinnica.ua/2008/txt/> (дата звернення: 10.01.2019).
4. Bowman J., Plaisir J. Technology Approaches to Teaching ESL Students. *Media and Methods*. 1996. Vol. 32. № 3. P. 26–27.
5. Chapelle C. A. Computer Applications in Second Language Acquisition. Cambridge : Cambridge University Press, 2001. 215 p.
6. Curriculum for English Language Development in Universities and Institutes (Draft 2). Kyiv : Ministry of Education and Science of Ukraine; the British Council, 2001. 245 p.
7. Laufer B., Hill M. What Lexical Information do L2 Learners Select in a CALL Dictionary and how does It Affect Word Retention? *Language Learning and Technology*. 2000. Vol. 3. № 2. P. 58–76.
8. Oxford R., Crookall D. Research of Language Learning Strategies: Methods, Findings, and Instructional Issues. *Modern Language Journal*. 1989. Vol. 73. № 4. P. 404–419.

References:

1. Gal'skova N. D. *Sovremennaya metody`ka obucheny`ya y`nostrannomu yazyku: posoby`e dlya uchy`telya*. M: ARKTY` – Glossa, 2000. 165 s.
2. *Programa z anglijs`koyi movy` dlya profesijnogo spilkuvannya / kolekty`v avtoriv: G. Ye. Bakayeva, O. A. Bory`senko, I. I. Zuyenko*. Ky`yiv: Lenvit, 2005. 119 s.
3. Senchenko V. O. *Formuvannya inshomovnoyi komunikaty`vnoyi kompetencyistudentiv vy`shhy`x texnichny`x navchal`ny`x zakladiv. Gumanizm ta osvita:elektronne naukovye vy`dannya materialivVIII mizhnarodnoyi naukovy-prakty`chnoyi konferenciyi*. URL:2006.http://www.comf.vstu.vinnica.ua/2008/txt/. (data zvernennya: 10.01.2019).
4. Bowman J., Plaisir J. *Technology Approaches to Teaching ESL Students*. Media and Methods. 1996. Vol. 32. № 3. P. 26–27.
5. Chapelle C. A. *Computer Applications in Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 215 p.
6. *Curriculum for English Language Development in Universities and Institutes (Draft 2)*. Kyiv: Ministry of Education and Science of Ukraine; the British Council, 2001. 245 p.
7. Laufer B., Hill M. *What Lexical Information do L2 Learners Select in a CALL Dictionary and how does It Affect Word Retention?* *Language Learning and Technology*. 2000. Vol. 3. № 2. P. 58–76.
8. Oxford R., Crookall D. *Research of Language Learning Strategies: Methods, Findings, and Instructional Issues*. *Modern Language Journal*. 1989. Vol. 73. № 4. P. 404–419.

Буданова Л. Г. Иностранные языки в системе подготовки будущих специалистов фармацевтической отрасли.

Рассмотрено современное состояние в системе подготовки будущих специалистов фармацевтической отрасли и тенденции в изучении иностранных языков, требования к профессиональной подготовке выпускника и его личностных качеств.

Отмечено, что целью обучения иностранным языкам в высших учебных заведениях является достижение уровня, достаточного для практического использования иностранного языка в будущей профессиональной деятельности.

Дисциплины “Иностранный язык” и “Иностранный язык по профессиональному направлению” по своей цели являются интегративными, а по предметному содержанию – междисциплинарными, они должны способствовать расширению образовательного кругозора студентов, социализации личности будущих специалистов, подготовке их к современной жизни в условиях многонационального и поликультурного мира.

Иностранные языки в системе подготовки будущих специалистов обеспечивают гармоничное взаимодействие специалиста фармацевтической отрасли с глобализированным информационно-технологическим обществом, умение ориентироваться в общекультурном и духовном контексте современного общества, осуществления диалога культур.

Ключевые слова: *иностранный язык, иностранный язык для профессиональных целей, фармацевтическая отрасль, состояние, подготовка.*

Budanova L. H. Foreign languages in the preparation system of future professionals in pharmaceutical industry.

The article deals with the current state in the preparation system of future professionals in pharmaceutical industry and tendencies, which have become noticeable in their study, make new demands for the graduate professional training and his personal qualities.

It has been underlined that the purpose of teaching foreign languages in higher educational institutions is to achieve a sufficient level for the practical use of a foreign language in future professional activity.

So, the academic discipline "Foreign Language" and "Foreign Language for Professional Purpose" is integrative for its purpose, and, in terms of subject matter, it is interdisciplinary, it is to promote the educational outlook of applicants for higher education, the socialization of the future specialists personality, and their preparation for life in a multicultural environment.

To sum up, foreign languages in the future specialist training provide a harmonious interaction of a pharmaceutical specialist with a globalized information and technological society, the ability to navigate in general cultural and spiritual context of the modern society, implementing intercultural dialogue.

Key words: *Foreign Language, Foreign Language for Professional Purpose, pharmaceutical industry, state, preparation.*